

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w [...]
z udziałem zainteresowanego W. Z.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 stycznia 2017 r.,
zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 3 sierpnia 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił odwołanie A. Z. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w [...] z dnia 8 maja 2014 r. w przedmiocie ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Wyrok ten zaskarżyła wnioskodawczyni, reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego P. G. Apelacja została podpisana przez aplikanta radcowskiego M. S., posiadającego upoważnienie udzielone przez wskazanego radcę prawnego do zastępowania go przed Sądem, z prawem do wniesienia apelacji oraz podpisywania pism procesowych.

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił apelację, stwierdzając, że zakres uprawnień aplikanta radcowskiego określony został szczegółowo w treści art. 35¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 233), zgodnie z którym aplikant radcowski może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami, organami ścigania i organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami - z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z mocy przywołanego przepisu radca prawny nie mógł udzielić swemu aplikantowi skutecznego upoważnienia do podpisania i wniesienia apelacji. W konsekwencji apelacja - jako wniesiona przez osobę nieuprawnioną - podlega odrzuceniu na podstawie art. 370 w związku z art. 373 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik postępowania, tj.: 1) art 130 § 1 w związku z art. 373 k.p.c. przez uznanie, że brak podpisu pełnomocnika - radcy prawnego pod apelacją (nawet jeśli została ona błędnie podpisana przez aplikanta radcowskiego) stanowi brak nieusuwalny i tym samym sąd nie dokonuje wezwania do jego uzupełnienia, podczas gdy brak ten może być uzupełniony na wezwanie sądu (zarówno pierwszej jak i drugiej instancji) poprzez złożenie podpisu przez radcę prawnego umocowanego w sprawie; 2) art. 126 § 3 k.p.c. przez uznanie, że pełnomocnictwo złożone przez radcę prawnego nie obliguje sądu do żądania uzupełniania braków formalnych na etapie apelacji, jeśli apelacja została podpisana przez aplikanta, podczas gdy jest to oczywisty brak formalny, który ustanowiony pełnomocnik byłby w stanie uzupełnić.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa innemu radcy prawnemu, adwokatowi, prawnikowi zagranicznemu wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o prawnikach zagranicznych. Przepis ten nie dopuszcza zatem możliwości udzielenia substytucji aplikantowi radcowskiemu. Z kolei z art. 35¹ tej ustawy wynika, że po sześciu miesiącach aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądami, organami ścigania, organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu. Uprawnienia aplikanta radcowskiego dotyczą również spraw objętych świadczeniem pomocy prawnej udzielanej z urzędu, przy czym - działając z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego - aplikant może sporządzać i podpisywać pisma procesowe, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej.

Na tle tych przepisów w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że należy odróżnić instytucję dalszego pełnomocnika (substytutę), którym aplikant radcowski w oparciu o treść art. 91 pkt 3 k.p.c. oraz art. 21 ust. 1 ustawy o radcach prawnych nie może być ustanowiony, od instytucji zastępcy radcy prawnego na podstawie art. 35¹ ustawy o radcach prawnych, a w konsekwencji - inaczej oceniać skutki naruszenia powyższych przepisów. O ile udzielenie dalszego pełnomocnictwa osobie, która nie może być pełnomocnikiem, powoduje skutki bezpośrednio dla strony, prowadząc do uznania czynności dokonanych przez osobę niemogącą być pełnomocnikiem za dotknięte nieusuwalnym brakiem zdolności postulacyjnej, o tyle dokonanie przez aplikanta radcowskiego zastępującego w czynnościach pełnomocnika będącego radcą prawnym czynności procesowej z przekroczeniem zakresu uprawnień wynikających z art. 35¹ ustawy o radcach prawnych w postaci złożenia apelacji podpisanej przez aplikanta jest brakiem usuwalnym. W sytuacji, gdy aplikant radcowski nie występuje jako samodzielny pełnomocnik, ale zastępuje pełnomocnika głównego, jego podpis złożony pod apelacją nie może zostać uznany za podpis osoby, która w ogóle nie może być pełnomocnikiem, a jedynie, że apelacja nie została podpisana przez uprawnioną osobę, tj. należycie umocowanego pełnomocnika procesowego

(por. postanowienie z dnia 6 lutego 2014 r., I PZ 21/13, LEX nr 1620438 i szeroko powołane w nim orzecznictwo).

Taka sytuacja, mająca miejsce w niniejszej sprawie, obligowała Sąd pierwszej instancji, a w myśl art. 373 k.p.c. także Sąd drugiej instancji, przed ewentualnym odrzuceniem apelacji, do wezwania pełnomocnika wnioskodawczyni do uzupełnienia jej braków na podstawie art. 130 § 1 i art. 126 § 3 k.p.c., przez podpisanie apelacji przez należycie umocowanego pełnomocnika procesowego.

Z tych względów postanowiono jak w sentencji na podstawie 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego dzieląc stanowisko wyrażone w postanowieniu z dnia 8 września 2010 r., II CZ 67/10 (LEX nr 1380906), w którym zaprezentowano pogląd, że w postanowieniach rozstrzygających kwestie incydentalne nie orzeka się w ogóle o zwrocie kosztów tych postępowań, następuje to dopiero w orzeczeniu kończącym całe postępowanie, koszty postępowania incydentalnego ponosi zaś strona, która ostatecznie przegrała sprawę (por. także postanowienia z dnia 10 października 2007 r., II PZ 36/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 319 oraz z dnia 3 marca 2011 r., II UZ 6/11, LEX nr 846583 i powołane w nich orzeczenia).